

תקריט בקאהיר

לאשר לתחקירנית בביטחה כי המילים אינן שייכות להימנון הנאצי (שיר הורסט 201) וכי המנגינה היתה אחרת. אך יותר מזה לא ידעתי גם אני.

אני צופה אדוק בעמוד האש. לא החמצתי אף פרק אחד. כשהחלה הקרנת הסידרה, הייתי בטוח שהיא תעצור את התנועה בארץ, כמו תחרות ספורט בינלאומית. מסתבר שהגזמתי. הצפייה רבה, אך היא רחוקה מלהקיף את הציבור כולו.

זוהי חידה בעיני. הסידרה היא נהדרת, והיא מרתקת כל מי שהעבר הלאומי שלנו חשוב לו במידה כלשהי. את הדור שאינו יודע דבר על עברו הקרוב היתה הסידרה צריכה לעניין שיבעתים.

נדמה לי שאנו נתקלים כאן בפאראדוקס מוזר. כל ישראלי יכיר בקוליקולות שהוא, "ציוני", ואין האשמה חמורה יותר מזו שפלוגי הוא, "אנטי-ציוני". אפילו היוורדים הם, לדבריהם, ציונים לעילא ולעילא. אך כשהישראלי המצוי שומע את המילה "ציונות", הוא מפקח. סידרה על ההיסטוריה הציונית דוחה אותו מראש.

זוהי חבל, חבל מאוד. אם לא נתמודד עם העבר הקרוב שלנו, לא נגיע לעולם לראייה מאוונת של ההווה והעתיד.

קולומבוס בא"י

מול מחנה האדישים עומד מחנה הזועמים על עמוד האש. הם מרגוזים על כך שבסידרה, המבקשת להקיף בכמה שעות תהליך היסטורי כביר, לא הוקדשה תשומת הלב הראויה לפרשה זו או אחרת. וייתכן שפסוק זה או אחר אינו תואם את ההשקפה של חוג זה או אחר.

כך פורסם השבוע מיסמך שיש בו כדי לבייש את בעליו — קריאה ילדותית ממש של שישה מאנשי הימין והפרופסור בנימין אקצין. להפסיק את הקרנת הסידרה.

יש במכתבם של השישה כמה טענות הגובלות בקנטרינות — מדוע לא הוזכר בסידרה פלוגי או אלמוגי, שאנשי הימין רוצים ביקרם? מדוע לא הובלטו הגורדים היהודיים במלחמת-העולם הראשונה, ובפרט גדוד נהגיהפרדות של יוסף טרומפלדור?

לדעתי הובלטו הגורדים יותר מדי. השפעתם על מהלך המילחמה בארץ היתה אפסית. חשיבותם היחידה היתה לגבי גיבושו של היישוב העברי עצמו. זה נכון, כמובן, גם לגבי האפיוודה המעניינת אך חסרת-החשיבות של נהגיהפרדות בגאליפולי.

הם היוו מיתוס יותר מאשר עובדה חשובה. כל הפלישה לגאליפולי היתה הרפתקה מטורפת וכושלת, וחלקם של נהגיהפרדות אף אינו מוזכר בכל ספר רציני עליה.

אך טענות השישה הן בעיקר בשני תחומים צפויים, הנוגעים לתפיסה הריוויזיוניסטית.

ראשית: מדוע טענה הר סידרה שהכל התחיל בהרצל ובפרשת-דרייפוס, תחת לי-הדגיש כי בכל הדורות רצו היהודים לחזור ארצה? אני הייתי משיב על כך: מפני שהדבר פשוט אינו אמת.

במשך אלפיים שנה היו היהודים הזדמנויות ללא-ספור לנצל מצב היסטורי ולעלות בהמוניהם לארץ-ישראל. הם לא עשו זאת. מדוע? מפני שלא היו אומה פוליטית, ומפני שהתפילה לארץ-קודש אינה דומה לשאיפה מדינית לארץ-מולדת. אם אכן היה כריסטופר קולומבוס יהודי כולו או בחלקו, מדוע לא הפליג לארץ-ישראל, תחת לחפשו את איי-הודו?

הציונות היא תולדת העידן הלאומי באירופה, ולא במקרה נולדה כאשר נולדה, אפילו הר"ר אריה אלטמן והר"ר ראובן הכהן לא ישנו זאת בדיעבד, למרות כל הלהט הריוויזיוניסטי שלהם.

שנית: מדוע תוארה התנועה הלאומית הפלסטינית? מדוע לא נאמר כי התנועה הזאת הומצאה על-ידי הברייטים, שהסיתו את הערבים נגד היהודים?

תמהני איך אנשים אינטליגנטיים יכולים להמשיך ולדבוק בשטות זו, שהיתה בשעתו סיסמת-תעמולה כדי להפריד את קיום התנועה הלאומית הפלסטינית. אם אין פלסטינים, ברור שמישהו המציא אותם. מי? האנגלים הרשעים! הם אשמים בכל!

בשנות ה-40 הראשונות היתה זאת סיסמת-תעמולה פופולרית. כבר אז גרמה נזק רב, כי היהודים התחילו להאמין בה. למרבה המזל לא האמין בה בגוריון, ועל כן הכין כראוי את המלחמה בפלסטינים שלא היו קיימים. אשר לששת אנשי-הרוח: לפני שילכנו לכבות את עמוד האש, אולי יקראו שוב את מאמרו של זאב ז'ובר טינסקי, קיר הברזל. הם ימצאו שם ש'בוטנסקי הכיר בקיומו של עם פלסטיני נפרד, והציע להתכונן למלחמה בו. הוא לא אמר שהאנגלים המציאו אותו.

אד טוב שמעורר סוף-סוף ויכוח כלשהו. כל מילה בסידרה זו היתה צריכה לעורר מחשבה וויכוח — וזהו תפקידה האמיתי.

את הדגל הפלסטיני לצד דגל ישראל, לדעת, הוא היה הרבה יותר חכם מבראלישר ומראש-ממשלתנו. ישראל היא המעוניינת בהרגלת העולם כולו והעולם הערבי בפרט למראה של הנפת הדגל הישראלי לצד הדגל הפלסטיני. רק כך יתרגלו למחשבה כי ישראל קיימת



כחוק, וכי קיומה אינו מוגע את פיתרון הבעייה הפלסטינית.

באותה רוח הצגתי השבוע בכנסת את הדגל הפלסטיני לצד דגל ישראל (ראה עמודים 12-13) לא היתה זאת הפעם הראשונה. כבר עשיתי זאת במאמר 1968, פחות משנה אחרי מלחמת ששת-הימים. בוועידתה של תנועת העולם היה — כוח חדש. אז לא היה לכך כל הר, כי העולם לא חלם אז על הצורך בהקמת מדינה פלסטינית.

עתה יש קונסנזוס עולמי ברוח זו, והמחווה שלי בכנסת עורר הד עולמי, כפי שעשתה מחווה דומה של מתי פלד לפני חודש בכנס בירושלים.

בשעה שהצגתי את הדגלים בכנסת, התעורר מנחם בגין לפעולה. הוא בא לשמוע את נאומי חברת ייגאל ידן, והקשיב בשקט גמור. אך כשהגעתי לנקודה זו, החל לכתוב בקדחתנות על פתק. איני יודע מה רשם, ולמי היה מיועד הפתק, כי סיימתי את הנאום לפני שסיים לכתוב.

כמה עיתונים סיפרו על המעשה בכתבם שהצגתי את דגל אש"ף. אילו צפו העיתונאים בסידרה עמוד האש — ואני ממליץ על כך מאוד — היו נוכחים לדעת כי המנהיג הפלסטיני ג'מאל אל-חוסייני נאם בראשית שנות ה-40 ליד דגל זה, וכי ארונו של קאום אל-חוסייני, שהובא לפני כן לקבורה על הר-הבית, היה עטוף באותו הדגל. אש"ף נוסד בראשית שנות ה-60. איך יכול היה "הדגל של אש"ף" להתנופף בארץ עשרים ואף ארבעים שנה לפני כן?

הדגל הלאומי שלנו אינו, דגל הסוכנות היהודית, ומעולם לא היה כזה. הוא גם לא היה "דגל ההגנה" או "דגל לח"י". הדגל הלאומי הפלסטיני אינו "הדגל של אש"ף". כינויים מטופשים כאלה אינם מרמים איש, מילבד בעליהם.

יהודים על הסכין

הייתי בן 8 או 9, כשהצטרפתי לתנועת-נוער ציונית. זה היה בגרמניה, כשנה לפני שעלינו לארץ.

היו לנו מדים בצבע אפור, ובראש הכיתה נישאה חנית ועליה דיגלון. היה בו סמל משוגה של איזמל המנסה לשווא לפרוץ דיגלון — כי האחדות חזקה מכל כוח.

היינו יוצאים בשבתות למסעות, ולא פעם היינו יושבים בלילה בשדה, מכורבלים מסביב לחנית הדגל. אני זוכר שבאחד הלילות התעוררתי כשקבוצה של גברים עברה במסע, ואחד הגרמנים אמר במיטא עממי, גנימה של הומור: "נו, איזה מין תחתונים תלויים שם על המוט?"

גרמניה היתה אז מלאה תנועות שלבשו מדים ושהיו להן חניות ודיגלונים, ואיש לא יכול היה לדעת כי אנחנו יהודים דווקא. לא פעם נתקלנו בדרך בכיתות של התנועה הגדולה מכולן, הנוער ההיטלראי.

אני זוכר שפעם עברה כיתתנו על פני כיתה שבאה מן הכיוון הפוך. התמונה נחרתה בזיכרוני, כי הכיתה ממול היתה נאצית, ואנשיה שרו במלואיפה את השיר כאשר דם יהודי יותן מן הסכין / הכל יהיה טוב יותר. הם לא ידעו שאנחנו יהודים, ואנחנו לא התגרינו בהם, כי היינו קטנים ומעטים.

זוכרתי בשיר ובמנגינה, כאשר באה אלי התחקירנית של עמוד האש, עדנה וייס, ותיחקרה אותי על כך. הזכרתי את השיר בספירי צלב הקרס, שבו הנצחתי גם את זיכרונות-הילדות שלי על תקופת עלייתו של הנאציון לשליטון. הייתי עד ליסודיות עבודתם של עורכי הסידרה, שביקשו לברר פרט קטן זה (ראה עמודים 48-46). יכולתי

השבוע הטיל אנוור אל-סאדאת אור על פרשה סתומה, שאירעה לפני יותר משלוש שנים, ושהייתי עדי-ראייה לה. זה היה במלון ח'ינה האום, ליד הפיראמידות של גיזה. בבניין, שהיה מוקף גודים של אנשי-ביטחון, עמדה להיפתח הוועידה המצרית-ישראלית הראשונה.

המישלחות כבר תפסו את מקומותיהן באולם מועדון הלילה של המלון. בראש המישלחת הישראלית ישב אליהו בן-אלישר. לצלמים ולעיתונאים ניתן להיכנס לאולם לכמה דקות, כדי לצלם ולהנציח את המעמד. בטרם נפתחו הדיונים רשמית.

גם אני נכנסתי לאולם, להצתי את ידיהם של בן-אלישר ועמיתיו, החלפתי כמה מילות-אדיבות ויצאתי. ירדתי במדרגות, כאשר עצר אותי בהתרגשות רבה איש-ביטחון ישראלי.

"טוב שתפסתי אותך!" אמר בחוסר-נשימה, "אתה בטח יודע! איך נראה הדגל של אש"ף?"

"אין דגל של אש"ף", הסברתי לו. "יש דגל לאומי פלסטיני". שלפתי עט וציינתי לו, על גבי פיסת-נייר, את הדגל: שלושה פסים — שחור, לבן, ירוק, ומשולש אדום.

"זהו!" זעק האיש בקול חנוק, וקפץ כנשור-נחש במעלה המדרגות.

בצאתי מן הבניין הבינותי מה מקור ההתרגשות. אחרי שהמישלחות כבר תפסו את מקומותיהן באולם, הגיפו המצרים בחזית הבניין את דיגלי כל המדינות שהוזמנו להשתתף בוועידה (ושלא הופיעו), וביניהם את הדגל הפלסטיני. כנינוסי הליגה הערבית נהנית פלסטין, באמצעות אש"ף, ממעמד השווה למעמד כל המדינות הערביות הקיימות.

ראיתי במחווה זו ברכה רבה, הנה התנופפו דגלי ישראל ופלסטין זה לצד זה — הוכחה דרמטית לכך שזה אפשרי, וששני העמים יחיו בשלום זה לצד זה — אם לא היום, אז מחר.

אבל בן-אלישר ראה את הדברים אחרת. תחילה קיבל פתק מאת כתבת על המישור, סמדר פרי, שהעירה את תשומת-ליבו לכך שבחוק הונף הדגל הפלסטיני. הוא שלח את איש-הביטחון לבדוק, וזה אישר לו שאכן אירע הדבר הנורא. בפתח הישיבה מחה בן-אלישר על כך ואיים שאם לא יורד "הדגל של אש"ף" מייד, תעזוב המישלחת הישראלית את הוועידה.

המצרים הגיבו כדרכם. הם התנצלו ואמרו כי היתה זאת יוזמתו של מנהל בית-המלון, ושהדגלים יוסרו מייד. לאחר מכן, במסיבת-עיתונאים, הסביר מנהל-ההסברה המיצרי, ידונו מורטי סעדי-אל-דין, כי הדגלים הונפו כדי לסמל את העובדה שהמדינות הוזמנו. אחרי שנעשה הדבר הם הורדו, מפני ששוב לא היה צורך בהם. מאותו רגע ועד לגמר הוועידה, שהסתיימה בלא-יכול, לא הונפו עוד דגלים כלל.

באותה תקרית קטנה כבר היה חבוי זרע כל הכישלונות שבאו לאחר מכן, עד להתמוטטות המשא-המתן על האוטונומיה בימים אלה.

עכשיו, בעת ביקורו של אל-סאדאת באירופה, הגיף



דגלי ישראל ופלסטין (משמאל) ב"מינה-האום"

אחד העיתונאים דגל פלסטיני, כדי למחות נגד הקו של השליטון המצרי. העל כך הגיב הנשיא: "אני האיש שציווה להניף את הדגל הפלסטיני בפתחת הוועידה הראשונה עם ישראל, אחרי ביקורי בירושלים!"

הנה כי כן, אושר הדבר ששום בר-ידעת לא יכול היה לפקפק בו מלכתחילה: שהנשיא אל-סאדאת הניף